

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Kultuuriminister
käskkiri
algtekst
21.02.2016
RT III, 26.02.2016, 1

Kääriku spordibaasi kahe hoone kultuurimälestiseks tunnistamine

Vastu võetud 21.02.2016 nr 35

Käskkiri antakse muinsuskaitseaduse § 12 lõike 1, § 25 lõike 1 ja 4 alusel, arvestades Muinsuskaitseameti eksperdihinnangut ja Muinsuskaitse Nõukogu 15.09.2015. a ettepanekut.

1. Tunnistada kultuurimälestiseks mälestise liigiga ehitismälestis Kääriku spordibaasi spordihoone (Valga maakond Otepää vald Kääriku, KÜ 63601:002:2273). Mälestise asukoht on märgitud kaardil käskkirja lisas 1.

2. Tunnistada kultuurimälestiseks mälestise liigiga ehitismälestis Kääriku spordibaasi toitlustus- ja õppehoone (Valga maakond Otepää vald Kääriku, KÜ 63601:002:2273). Mälestise asukoht on märgitud kaardil käskkirja lisas 2.

3. Kehtestada mälestiste ühine kaitsevöönd vastavalt kaardile käskkirja lisas 3.¹

Punktis 1 ja 2 nimetatud mälestise andmed, asukoht ja kaitsevööndi piir kantakse kultuurimälestiste riiklikusse registrisse ning asukoht ja kaitsevööndi piir kantakse lisaks Maa-ameti kaardile.

Käesoleva käskkirja aluseks oleva Muinsuskaitseameti eksperdihinnangu ja Muinsuskaitse Nõukogu ettepanekuga on võimalik tutvuda Muinsuskaitseametis.

Muinsuskaitseamet teavitab otsusest mälestiste omanikku või valdajat ja viib läbi toimingud vastavalt Vabariigi Valitsuse 10. septembri 2002. a määruse nr 286 „Kultuurimälestiseks tunnistamise ja kultuurimälestiseks olemise lõpetamise ning kultuurimälestise andmete muutmise kord” § 4 lõikele 2.

Käesolevat käskkirja on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul käskkirja avalikult teatavaks tegemisest Riigi Teatajas, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

I KULTUURIMÄLESTISEKS TUNNISTAMISE ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

Ettepanek Kääriku spordibaasi kahe hoone mälestiseks tunnistamiseks tehti Kultuuriministeeriumi uurimisprojekti „Eesti 20. sajandi (1870–1991) väärtusliku arhitektuuri kaardistamine ja analüüs” raames. Kääriku spordihoone ja toitlustus- ning õppehoone mälestiseks tunnistamise ettepanek on laiaulatusliku uurimisprojekti tulemus. Kultuuriministeeriumi tellimisel viidi aastatel 2007–2012 läbi üle-Eestiline uuema arhitektuuripärandi inventeerimine. 20. saj arhitektuuri uuring hõlmas kogu Eestit ja perioodi 1870–1991.²Selle käigus kaardistati esmalt maakondade kaupa kokku üle 3000 arhitektuurse objekti ning koostati neli temaatilist alusuuringut. Kaardistatud objektide seast valis ekspertidest koosnev nõukogu välja 130 kõige väärtuslikumat ja 20. sajandi ehituspärandit kõige paremini iseloomustavat objekti, mille kohta koostati eksperdihinnangud mälestise tunnustele vastavuse kohta. Mälestise tunnused leiti olevat 114 objektil, sh kolmel hoonel Kääriku spordibaasis. Projekti raames tehtud ettepaneku põhjal algatas Muinsuskaitseamet Kääriku spordibaasi hoonete mälestiseks tunnistamise menetluse, on ettepanekut kaalunud ning leidnud, et esitatud kolmest hoonest kahel – spordihoonel ning toitlustus- ja õppehoonel – on mälestise tunnused. Samale järeldusele jõudis 15.09.2015. a koosolekul Muinsuskaitse Nõukogu ja tegi kultuuriministrile ettepaneku tunnistada kultuurimälestiseks.

Vastavus mälestise tunnustele

Muinsuskaitseameti 2015. a eksperdihinnanguga tuvastatud mälestise tunnustena arhitektuurne väärtus ja ajalooline tähtsus.

Kääriku kompleksi kuuluvad spordihoone ning toitlustus- ja õppehoone on 1950. aastate lõpul alguse saanud ja 1960. aastatel Eestis levinud põhjamaade mõjulise modernismi kõrgetasemelised näited, kus ühiskondlikud muutused väljendusid arhitektuuri avatumaks muutumises. Traditsioonilisi looduslähedasi materjale (punane tellis, puit, klaas) on tõlgendatud aja kohta uudsel ja moodsalt. Oluline on hoonete interjööri ja eksterjööri ühtsus ning hoonete orgaaniline sidumine ümbritseva keskkonnaga. Iseloomulik on hoonete vabaplaneeringuline

paiknemine reljeefses maastikus. Säilinud on algsed mahud, fassaadikujundus ja -detailid ning suuresti ka siselahendus. Hooned on projekteeritud 1957–1959, valminud 1962 (toitlustus- ja õppehoone) ja 1970 (spordihoone).

Mõlemad hooned on tuntud arhitektide Peeter Tarvase ja Uno Tõlpuse loomingu parimaid esindajaid. Samuti on spordibaasil ajalooline väärtus kui pikaajalises Tartu Ülikooli spordibaasil ning seos ajalooliste isikutega – peale tuntud akadeemikute on seal käinud suusatamas ka Soome president Urho Kekkonen. Kekkose rada ja Kekkose saun meenutavad siiani Hruštšovi sula aegset erakordset sündmust, kui Soome president käis Eesti Spordibaasis suusatamas.

Kaitsevööndi määramine

Muinsuskaitseaduse § 25 kohaselt määratakse kinnismälestise kaitseks kaitsevöönd. Selle ülesandeks on tagada kinnismälestise vaadeldavus, sh kaugvaadete säilimine ja silueti nähtavus ning kinnismälestise ja seda ümbritseva maa-ala kultuuriväärtuslike struktuurielementide säilimine ruumilises kontekstis.

Muinsuskaitseaduse § 25 lõike 4 kohaselt võib ajaloolise terviku moodustavatele või lähestikku asuvatele kinnismälestistele kehtestada ühise kaitsevööndi. Kääriku spordibaasi hooned asuvad lähestikku ning moodustavad ka ajaloolise terviku, seetõttu kehtestatakse nende kaitseks ühine kaitsevöönd. Kaitsevöönd hõlmab spordihoonest lõunas asuva ühiselamuhoone (praegu hotell) ning hoonete esise ala kuni avaliku teeni, kust hooned on hästi vaadeldavad. Menetluse käigus on kaitsevööndi ulatust võrreldes algse ettepanekuga oluliselt vähendatud, arvestades hoonete omaniku ja valdaja ettepanekut jätta kaitsevööndist välja spordihoone taha (lääneküljele) detailplaneeringuga kavandatav uue hoonemahu asukoht. Kavandatava uue hoone planeeringualale muinsuskaitse piirangud ei laiene.

Menetlusosaliste seisukohad

Hoonete omanik on Tartu Ülikool ja valdaja SA Tehvandi Spordikeskus. Hoonete omanik ja valdaja on olnud menetluse kaasatud ega ole mälestiseks tunnistamisele vastuväiteid esitanud. Menetluse käigus on Muinsuskaitseamet koostanud hoonetele muinsuskaitse eritingimuste kavandi muinsuskaitseaduse § 35 lg 1 ja 3 ning § 35¹tähenduses. Muinsuskaitse eritingimuste kavand on esitatud omanikule ja valdajale 20.07.2015. a. Eritingimused on koostatud arvestades hoonete omaniku ja valdaja soove kompleksi arendamisel ja detailplaneeringu realiseerimisel. Muinsuskaitse eritingimused on võimalik väljastada pärast hoone mälestiseks tunnistamist.

Otepää valda on hoonete mälestiseks tunnistamisest teavitatud ja küsitud selle kohta arvamust. Otepää Vallavalitsus ei toetanud hoonete mälestiseks tunnistamist, eeldades, et seatavad kitsendused pärsivad spordikeskuse arengut. Otepää Vallavolikogu kehtestas 18. juuni 2015. a otsusega nr 1-4-32 Otepää vallas Kääriku külas asuva Kääriku Spordikeskuse detailplaneeringu. Detailplaneeringu eesmärgiks on Kääriku Spordikeskuse baasil aastaringseid erinevaid sportimise, treenimise ja aktiivse puhkuse võimalusi pakkuva tervikliku kompleksi väljaarendamine. Detailplaneeringu eesmärk ja planeeringulahendus on kooskõlas Otepää valla üldplaneeringuga. Detailplaneeringu lahendus annab võimaluse arendada treenimis-, majutus-, toitlustus- ja konverentsiteenuste ning vabaaja veetmise võimalusi. Olemasolevad hooned ja rajatised rekonstrueeritakse ja laiendatakse ning ehitatakse ka uus spordihall ja puhkemajad. Hoonete mälestiseks tunnistamine ei takista detailplaneeringu lahendusi. Menetluse käigus on kaitsevööndi ulatust võrreldes algse ettepanekuga oluliselt vähendatud ning kavandatava uushoonestuse planeeringualale muinsuskaitse piirangud ei laiene.

II KAITSE ALLA VÕTMINE

Kultuuriväärtus on määratlemata õigusmõiste, mis tuleb igal üksikjuhtumil määratleda. Muinsuskaitseaduse § 2 kohaselt on kultuuriväärtus mälestis, mis on kaitse all olev kinnis- või vallasasi või selle osa või asjade kogum või terviklik ehitiste rühm, millel on ajalooline, arheoloogiline, etnograafiline, linnaehituslik, arhitektuuriline, kunstiline, teaduslik, usundilooline või muu kultuuriväärtus ning see on tunnistatud mälestiseks muinsuskaitseaduses sätestatud korras.

Avalik huvi hõlmab nii vaimseid kui ka materiaalseid aspekte. Avaliku huvi sihiks on teatud avalik, s.o üldine ehk ühiskondlik hüve, mille alla kuulub ka Eesti kultuuri säilimine läbi aegade.

Kääriku spordibaasi spordihoone ning toitlustus- ja õppehoone mälestiseks tunnistamise ettepanek on tehtud laiaulatusliku uurimisprojekti tulemusena, mille käigus kaardistati 20. saj arhitektuuri üle kogu riigi ja lõplikud mälestiseks tunnistamise ettepanekud valiti välja tuhandete kaalutud objektide hulgast. Hooned on hinnatud väga väärtuslikuks kõrge arhitektuurse kvaliteedi, autentsuse ja hea säilivuse, ajaloolise väärtuse tõttu Tartu Ülikooli pikaajalises spordibaasina ning seose tõttu tuntud isikutega.

Mälestiseks tunnistamisel on kaalutud kaitse ulatust ja kaitseriimi otstarbekust. Hoone ei paikne miljööväärtuslikul hoonestusalal ega muinsuskaitsealal. Otepää valla üldplaneeringus ja algatatud detailplaneeringus on hooned märgitud väärtuslikena, detailplaneeringu seletuskirjas on nõutud hoonete projekteerimisel pöörduda 20. sajandi arhitektuuri säilitamise ja väärtustamise organisatsiooni DOCOMOMO³Eesti töögrupi poole ekspertarvamuse saamiseks. DOCOMOMO Eesti töögrupp kui vabatahtlikkusel põhinev organisatsioon ei mõjuta otseselt ehitusprojekti koostamist. Seetõttu on kõrge kultuuriväärtusega hoonete arhitektuurse väärtuse ja autentsuse säilimise tagamiseks otstarbekas rakendada

riiklikku kaitset. Mälestiseks tunnistamisega tagatakse, et hoonete ümber- ja juurde ehitamisel säilib nende arhitektuuriajalooline väärtus nii eksterjööris kui interjööris.

Menetluses on nii omanikku kui ka valdajat kaasatud ja nende ettepanekuid hoone kaitse alla võtmisel, muinsuskaitse eritingimuste kavandi koostamisel ja kaitsevööndi määramisel arvesse võetud, arvestades samas ehitiste kultuuriväärtuse säilitamise vajadust.

¹Mälestiste asukohad ja kaitsevöönd on märgitud käskkirja lisades esitatud kaartidel, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti ja maakatastri andmeid. Kaartidega saab tutvuda Muinsuskaitseametis, kultuurimälestiste riiklikus registris (<http://register.muinas.ee>) ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

²Algusdaatumiks valiti Eesti ehitatud keskkonna arengut oluliselt mõjutanud raudtee rajamise aasta.

³Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighborhoods of the Modern Movement – Moodsa arhitektuuri dokumenteerimise ja konserveerimise organisatsioon.

Indrek Saar
Kultuuriminister

[Lisa 1](#) Kääriku spordibaasi spordihoone asukoht

[Lisa 2](#) Kääriku spordibaasi toitlustus- ja õppehoone asukoht

[Lisa 3](#) Kääriku spordibaasi spordihoone ning toitlustus- ja õppehoone kaitsevöönd